

активно працюючий матеріальний і духовний капітал, створити фінансово-господарський механізм, який забезпечив би ефективне відтворення культурного середовища в поєднанні з підвищенням духовних потреб українського суспільства. Отже, формування культурного простору, створення умов для доступу різних верств населення до культурних благ та інформаційних ресурсів означає вирівнювання можливостей різних груп населення.

Пономарева С.А.,

*к.э.н., заместитель декана по прикладным технологиям обучения
Института менеджмента и экономической безопасности,*

Спиридонова А.И., Горбунова А.Е.,

*студентки ФГАОУ ВПО «Российский государственный профессионально-педагогический университет»,
г. Екатеринбург, Россия*

РЕПРОДУКЦИОННО-ОРИЕНТИРОВАННАЯ ПОДГОТОВКА МОЛОДЕЖИ КАК СРЕДСТВО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЕЁ АКТИВНОСТИ В СФЕРЕ ВОСПРОИЗВОДСТВА ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ

В современных условиях уровень развития экономики, ее конкурентные преимущества определяются накопленным и реализованным человеческим капиталом. Приоритетным источником экономического роста являются инвестиции в человека, в его уровень образования, квалификацию, здоровье и социальную ответственность. Иными словами, в экономике с доминирующей интеллектуальной составляющей определяющую роль играют инновации, знания и человеческий капитал. Однако наряду с рассмотрением путей приращения имеющегося человеческого капитала отечественной и мировой науке необходимо глубоко, полно и всесторонне исследовать совокупность проблем формирования этого капитала. Ведь исследованием экономического процесса расширенного воспроизводства будущего человеческого капитала всерьез не занимается ни экономическая, ни смежные с ней науки. Ситуация здесь в корне отличается от ситуации с развернутыми и глубокими исследованием, к примеру, процессов воспроизводства ВВП, а также основного капитала.

Вполне естественно, что наибольшую тревогу у нас, как ученых и граждан нашей Родины, вызывает ситуация в экономике и сфере воспроизводства населения России. Она характеризуется следующими негативными явлениями и процессами:

- в рейтинге глобальной конкурентоспособности, опубликованном Всемирным экономическим форумом, Россия в 2010-2011 гг. занимает 63-е из 139 мест (после Вьетнама, Турции и Шри-Ланки). Низкий рейтинг России связан, во-первых, с проблемами в базовых сферах (качество институтов, инфраструктура, здоровье и образование), во-вторых, с низкой конкурентоспособностью бизнеса по инновационным факторам, в-третьих, с продолжающимся уже 20 лет демографическим кризисом (Россия входит в число 12 депопулирующих стран мира);

- с 2010-2012 гг. наблюдается снижение эффективности мер демографической политики России: естественная убыль населения компенсируется лишь миграционным приростом;

- согласно исследованию Pricewaterhouse Coopers (PwC) «Мир в 2050 г.», посвященному будущему мировой экономики, снижение численности населения России все в большей мере и не лучшим образом будет отражаться на темпах роста ее экономики [9];

- по-прежнему отсутствует адекватное понимание федеральной и региональными властями всей глубины, сложности и грядущих катастрофических последствий продолжающегося популяционного кризиса. В научном сообществе всё ещё преобладают взгляды на демографические процессы, имеющие мало общего со стремительно развивающимися глобальными процессами, носящими турбулентный характер;

- демографическую ситуацию усугубляют урбанизационные процессы, происходящий переход крупнейших городских центров к постиндустриальному укладу хозяйства и жизни, при котором образованная молодежь отдает приоритет карьерному росту и потребительству, а не семейным ценностям и родительству. Между тем даже в педагогических и классических университетах нашей страны вообще отсутствует репродукционная составляющая высшего педагогического образования, что не ориентирует учащуюся молодежь на собственное

репродукционно активное поведение и личное участие в репродуктивном труде. Таким образом, в результате сложных и противоречивых процессов положение в сфере воспроизводства будущего человеческого капитала, на федеральном и региональных рынках труда и в сфере занятости неуклонно ухудшается, адекватные ответы на существующие вызовы и ограничения в развитии экономики отсутствуют. Однако, возможности высших учебных заведений, их соответствие единым образовательным стандартам, могут служить предпосылками для осуществления проекта создания Научно-образовательных центров (НОЦ) «Репродуктивистика», представляющих собой наиболее адекватную форму генерирования новых идей на прорывном направлении гуманитарных и социально-экономических наук и их трансформации в приращение высококачественного человеческого капитала.

Сформулированная миссия НОЦ «Репродуктивистика» может состоять в обеспечении лидирующих позиций в мире в области исследования человеческой репродукции как совокупности экономических процессов воспроизводства человеческих ресурсов. В результате создания и функционирования НОЦ «Репродуктивистика» должна быть достигнута следующая стратегическая цель: формирование научно-образовательного и инновационного кластера, ведущего разработку и внедрение методов стимулирования репродуктивной активности молодежи, её ориентации на личное участие в репродуктивном труде, подготовки к социально ответственному родителству, его профессионализации, поддержки семьи, повышения качества репродуктивного труда и развития творческих способностей личности.

Для достижения этой стратегической цели следует решить ряд первоочередных задач:

1. Формирование генерации исследователей в области репродуктивистики, способных разрабатывать и развивать новые мотивационные механизмы и инструменты, обеспечивающие переход от суженного к простому и расширенному воспроизводству человеческих ресурсов, а также создавать необходимые экономические условия и благоприятную социально-психологическую атмосферу в обществе для преодоления депопуляции.

2. Построение системы двухуровневой подготовки кадров высшей квалификации для организаций сферы социальной репродукции: бакалавров по направлению менеджмент (для учреждений, осуществляющих выполнение репродукционных функций на ранних стадиях репродукции); магистров по направлению менеджмент (для учреждений, осуществляющих выполнение репродукционных функций на более поздних стадиях репродукции). Эта подготовка сочетает в себе гуманитарное, социально-экономическое и управленческое образование, т.е. носит не узкоспециализированный, а междисциплинарный характер.

3. Обеспечение мирового уровня качества научных исследований и прикладных разработок в репродуктивистике (сфере воспроизводства человеческих ресурсов), отвечающих потребностям экономики, инновационного развития и цивилизационного прогресса.

4. Развертывание активной научно-исследовательской деятельности и практических разработок в сфере инноваций и интеллектуальных услуг, реализация социально-ориентированных и экспертно-аналитических проектов.

По настоящему трудной в предложенном и получающем одобрении проекте является только одна проблема – убедить всех его участников в необходимости, возможности и целесообразности его реализации. При наличии доброй воли всё намеченное осуществимо. В противном случае единодушный приговор, вынесенный экспертным сообществом: «Россия оказалась на краю демографической ямы» [5], окажется не руководством к действию, а попросту пустым звуком.

Литература: 1. Центральная база статистических данных. Демография. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gks.ru/dbscripts/Cbsd/DBInet.cgi>. 2. Ильшев А.М., Багирова А.П. Введение в репродуктивистику. Становление науки о воспроизводстве человека: монография – М: Финансы и статистика, 2010. – С. 66. 3. Ильшев А.М. Развитие репродуктивного образования – конкурентное преимущество федерального университета // Экономический анализ: теория и практика, 2010, № 39. – С. 2-6. 4. Основные демографические показатели по всем странам мира в 2010 году. Приложение. // Демоскоп Weekly. – № 459-460. – 21 марта-3 апреля 2011 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://demoscope.ru/weekly/app/world2010_1.php 5. Россия оказалась на краю демографической ямы. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://news.rambler.ru/9455670/>

Прудь П.В.,
аспірант СДВНЗ "Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана",
м. Київ, Україна

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Пенсійна реформа є фінансово необхідною та соціально доцільною на шляху забезпечення соціального захисту населення та підвищення на цій основі конкурентоспроможності української економіки. Забезпечення збалансованості та стабільності системи пенсійного забезпечення, гідного життя пенсіонерів є основним завданням проведення пенсійної реформи в Україні.

Не зважаючи на те, що вона розпочалася ще у 2004 р., на сьогодні і досі розмір пенсії не забезпечує нормального життя пенсіонерів; продовжується практика державного бюджетного дотування Пенсійного фонду України, у результаті – пенсійне навантаження на бюджет є найвищим у світі [1, с. 36]; не відбулося подолання проблеми тінізації доходів громадян тощо. Згідно даних Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, рівень тінізації економіки по відношенню до ВВП у 2010 склав 38%. Розмір мінімальної пенсії відповідає прожитковому мінімуму для непрацездатних осіб (табл.), однак він не забезпечує соціальний захист даної верстви населення, яка живе на межі бідності. На сьогодні розмір прожиткового мінімуму не відображає вартість мінімально реальних необхідних благ для нормального життя людини. Солідарна система не в змозі забезпечити гідну старість, а тому проблема створення пенсійної системи, яка здатна гарантувати соціальний захист пенсіонерам, залишається відкритою.

Таблиця

**Динаміка окремих показників пенсійного забезпечення в Україні
протягом 2005-2011 рр.**

Показники	Рік						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Середній розмір місячної пенсії, грн.	406,8	478,4	776,0	934,3	1032,6	1151,9	1253,3
Мінімальна пенсія, грн.	332	366	415	544	573	734	800
Прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність, грн.	332	366	411	498	573	734	800

Джерело: складено автором на основі даних Законів України Про Державний бюджет України на 2005 – 2011 рр. [Електронний ресурс]: <http://www.ac-rada.gov.ua>

Вітчизняна пенсійна система представлена трьома рівнями: солідарною системою, загальнообов'язковим державним страхуванням та недержавним пенсійним забезпеченням. На сьогодні функціонують лише два рівня, натомість запровадження загальнообов'язкового державного страхування очікується у найближчій перспективі. Для цього, насамперед, необхідно забезпечити бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України. Так, дефіцит Пенсійного фонду України за 5 місяців 2012 р. склав 5 млрд. 693,8 млн. грн., а за підсумками 2011 р. – 30,1 млрд грн.[2]. Рішення про поступове підвищення пенсійного віку (для жінок до 60 років та держслужбовців чоловіків до 62 років), яке було затверджено Верховною Радою України у 2011 р., на думку багатьох експертів, є єдиним способом запобігання колапсу пенсійної системи, що пов'язано із негативними демографічними процесами в країні. Однак цей погляд не одностайний і ми повністю погоджуємося із противниками таких кардинальних кроків влади. З однієї сторони, підвищення пенсійного віку допоможе зменшити кількість пенсіонерів та збільшити обсяги пенсійних внесків. З іншої, – можуть виникнути проблеми з працевлаштуванням молоді.

Слід відзначити, що в Україні середня тривалість життя є одним із найнижчих показників у Європі. Так, для чоловіків даний показник складає 63 роки, для жінок – близько 74 років, натомість у Німеччині – 72 і 78, у Великобританії – 72 і 79, у Франції – 72 і 81, у Польщі – 67 і 76, в Угорщині – 65 і 74 років відповідно. Крім того, у зазначених країнах вік виходу на пенсію сильно не відрізняється від України і знаходиться в діапазоні 55-65 років. Це свідчить про те, що